

نشست نخست:

تعامل ایران و غرب؛ چگونه؟

گفت: «جامعه بین‌المللی هنوز نتوانسته است اهمیت استراتژیک ایران را لحاظ نماید. در مقابل، تهدیدات امنیتی جدی برای ایران به وجود آورده است. متقابلاً برداشت و تلقی ایران از غرب بابتی اعتمادی شکل گرفته است.»
دکتر ملکی از احساس و تلقی عدم امنیت از سوی غرب به عنوان یکی از مشخصه‌های سیاست خارجی ایران یاد و این پرسش را مطرح کرد که آیا تعارض ایران و غرب قابل ترمیم است؟

سه وینوگراد: حاصل مقابله با مردم منطقه

دریابان علی شمخانی، رئیس مرکز تحقیقات راهبردی دفاعی در این نشست با اشاره به فاصله دو کنفرانس «روند» گفت: در روند اول قیمت نفت ۵۰ دلار بود و امروز در روند دوم ۷۱ دلار است. آن زمان سخنانم بر این محور استوار بود که حفظ فاصله استراتژیک با آمریکا منفعته اقتصادی دارد

نشست نخست کنفرانس ایران، نقش، امنیت و همکاری اقتصادی به موضوع ایران و جامعه بین‌المللی، فرصت‌ها و چالش‌ها اختصاص داشت که با حضور امیر دریابان علی شمخانی رئیس مرکز تحقیقات راهبردی دفاعی، دکتر ابراهیم بحر العلوم وزیر سابق نفت عراق، دکتر محمد نهبان‌دیان رئیس مرکز ملی مطالعات جهانی شدن و دکتر رزماری هالیس مدیر تحقیقات «چاتم هاوس» برگزار شد. در این نشست دکتر عباس ملکی، رئیس مؤسسه بین‌المللی مطالعات خزر به عنوان مدیر بحث، به جایگاه ویژه ایران در سطح بین‌المللی از نظر موقعیت ژئواستراتژیک، مشخصه‌های اجتماعی، سیاسی و منابع انرژی اشاره کرد.

وی رخدادهایی همچون بی‌ثباتی ژئوپلیتیک و بحران‌های منطقه‌ای در خاورمیانه و امنیت انرژی را سبب افزایش نقش و فعالیت ایران در ابعادی اساسی‌تر در منطقه دانست و

ولی طی این مدت سه وینوگراد شکل گرفت: «وینوگراد اول، اولمرت در مقام نخست وزیری و وزیر دفاع اسرائیل و رییس ستاد مشترک ارتش اسرائیل را به ناتوانی در مقابله با پدیده دفاع از هویت حزب الله محکوم کرد؛

وینوگراد دوم بدون تهیه گزارش، بلر را وادار به استعفا کرد؛

وینوگراد سوم بوش را با حداقل محبوبیت در طول تاریخ همه روسای جمهوری آمریکا به زیر ۳۰ درصد کشاند و گزارش بیکر، همیلتون را مبنای قضاوت و یا عبور از یک شکست استراتژیک ایالات متحده در عراق قرار داد.

به باور شمخانی از زمان برگزاری نشست نخست مؤسسه روند تاکنون «سه وینوگراد رخ داده است، هر چند که در سه نقطه جغرافیایی، اما دلیل عمده آن ناشی از مقابله با مردمان ساکن در خاورمیانه است.»

وی در بخش دیگری از سخنانش به موضوع پرونده هسته‌ای ایران اشاره کرد و گفت: پرونده ایران، هنوز وارد شورای امنیت نشده، دو قطعنامه علاوه بر ورودی پرونده ایران به شورای امنیت مسیر منطقی حل مشکل هسته‌ای ایران را از یک مسیر حقوقی به یک مسیر سیاسی و امنیتی انتقال داد. این در حالی است که ایران توانمندی فنی متفاوت تر از سال گذشته در زمینه هسته‌ای یافته است.

دریابان علی شمشخانی افزود: آیالات متحده آمریکا در عراق نیروی جدیدی وارد کرد و تا به امروز آثار این نیروی جدید افزایش تلفات ناشی از حضور گسترده نیروهای آمریکایی در عراق بوده است. آمریکا در این مدت هیچ کاری که منجر به تامین امنیت مردم عراق باشد، انجام نداده است، چون نیروی مسلح بدون اطلاعات و بدون تجهیزات و بدون قدرت طرح ریزی و تصمیم گیری کاری از پیش نمی‌برد، در حقیقت یک نیروی مسلح فاقد نیروی عملیاتی است.

وزیر دفاع سابق کشورمان تاکید کرد: تازمانی که آمریکا مبنای تصمیم گیری را روی مبنای سه گانه غلط قرار داده، نتیجه‌ای نخواهد گرفت.

رییس مرکز تحقیقات راهبردی دفاعی در باره دلیل نگاه نفتی آمریکا به منطقه خاورمیانه گفت: آمریکا حداکثر تا ۶۰ سال دیگر نفت برای استفاده دارد و در حال حاضر نیز ۶۰ درصد نیازش را از طریق واردات تامین می‌کند. هر چند که سهم وارداتش نسبت به کل مصارف جهانی یک سهم عمده است. تازمانی که طراحی استراتژی تسلط بر این داشته‌ها منطقه‌ای است، به نظر می‌آید که این وینوگراها ادامه یابد. * کمیته‌ای که به منظور بررسی عملکرد اسرائیل در جنگ با حزب الله لبنان در تابستان گذشته تشکیل شد.

پیش از اوپک؛ درآمد غرب از نفت

دریابان شمشخانی به مقایسه درآمد کشورهای صادرکننده

اول دومینوی تغییر ایدئولوژی کشورهای خاورمیانه باشد. وی با بیان اینکه مبنای دیگر سیاست‌های آمریکا باور ترکیبی از صهیونیسم و مسیحیت است، تاکید کرد: عناصر نومحافظه کار برای خود رسالت الهی جهت اجرای این استراتژی مرکب از صهیونیسم و مسیحیت قائلند. تازمانی که این سه، مبنای تصمیم گیری آمریکا در منطقه باشد به طور قطع مسیری غلط است و چیزی غیر از تشییع جنازه، ثمره انتهایی چنین مسیری نخواهد بود.

آمریکا؛ عقب نشینی از موضع قدرت بی‌مرز

مدیر تحقیقات مؤسسه «چاتم هاوس» نیز در این نشست با مقایسه تحولات روابط ایران و غرب نسبت به سال قبل گفت: «دو سوم رویارویی و رویکرد تخصصی و یک سوم احتمالات امیدوارکننده مضمون روابط ایران و غرب را تشکیل داده است، در حالی که این نسبت در روابط ایران و

و واردکننده نفت نیز پرداخت: از سال ۲۰۰۴ تا ۲۰۰۴ کل کشورهای اوپک ۳۰۰ میلیارد دلار درآمد داشتند، اما هفت کشور غربی واردکننده عمده نفت ۱۶۰۰ میلیارد دلار از نفت درآمد داشتند. یعنی کشورهای اوپک سالی ۲۵۰ میلیارد دلار درآمد نفت دارند و کشورهای مصرف کننده از نفت سالی ۲۶۰ میلیارد دلار کسب درآمد می‌کنند.

وی ادامه داد: «در واقع این مبلغ مالیاتی است که از مصرف کنندگان نفت می‌گیرند. این مالیات را بر قیمت کالاهای صادراتی خود می‌افزایند و به کشورهای نفتی صادر می‌کنند.»

به اعتقاد وزیر دفاع سابق کشورمان، دومین مبنای تصمیم گیری آمریکا در منطقه آن است که لیبرال دموکراسی را به عنوان ایدئولوژی دارای قدرت مدیریت جهانی معرفی کند. حمله به عراق هم با هدف ایجاد جامعه نمونه لیبرال دموکراسی در منطقه صورت گرفت تا عراق مهره

محمد نجاویز

دربابان شمشخانی

مشاور معاون رئیس جمهور ایران

راستای منافع متعدد اعضای آن نهاد دانست و بر انجام تلاش فراوان در اتحادیه برای گسترش رابطه با ایران تاکید کرد. وی همچنین موافقت خود را با نظر ابراز شده در کنفرانس مبنی بر اینکه موضوع هسته‌ای از یک موضوع فنی به یک موضوع سیاسی تبدیل شده اعلام کرد و با اشاره به نگرانی اروپاییان از جمله انگلیس از تجزیه عراق و افغانستان گفت: «اروپا با تاخیر، اهمیت ایران و نقش آن بر آینده عراق، افغانستان و منطقه را درک کرده است.»

جهانی شدن؛ مفهومی در آمیخته با مشارکت

دکتر محمد نهاوندیان، رئیس مرکز ملی مطالعات جهانی شدن، دیگر سخنران این نشست اساس بحث خود را بر موضوع «جهانی شدن» قرار داد و گفت: «هرگونه بحثی در ارتباط با نظام بین الملل در شرایطی که فرآیند جهانی شدن یک واقعیت انکار ناپذیر است، ناقص خواهد بود.»

نهاوندیان به یک جانبه گرایی آمریکا در سال‌های آغازین قرن ۲۱ اشاره کرد که فرآیند جهانی شدن را به گونه‌ای که در دهه آخر قرن بیستم پیش می‌رفت دستخوش تغییر کرده است و افزود: «با این تجربه می‌توانیم برای آینده جهانی شدن و آینده نظام بین الملل گرای تصمیم بگیریم.»

وی با تاکید بر این مطلب که جهانی شدن پیش شرط‌هایی دارد، به مقتضیات آن چنین اشاره کرد: «تخت آنکه جهانی شدن در بعد فنی از کسی اجازه نمی‌گیرد و پیش می‌رود. دیگر اینکه جهانی شدن در بطن خود (برای گرفتن صورت پایدار) با مفهوم مشارکت در آمیخته است.»

آمریکا؛ در پی قراردادهای تجارت آزاد

وی با بیان اینکه جهانی شدن در صورتی می‌تواند گسترده شود و پوشندگی و جامعیت پیدا کند که

شرق یک سوم رویارویی و دو سوم احتمالات امیدوار کننده است.

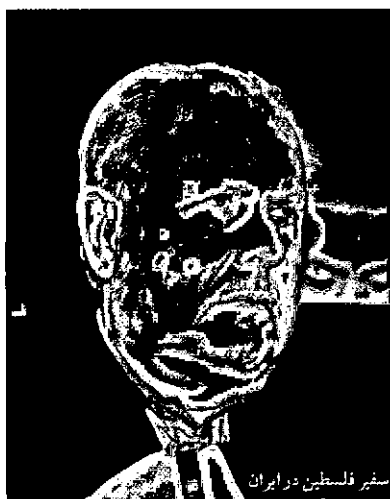
دکتر «رزماری هالیس» با طرح سه موضوع غرب، مساله هسته‌ای و امنیت منطقه‌ای در قبال اوضاع ژئوپلیتیک تصریح کرد: «این موضوعات تحولات آتی اقتصادی، منطقه‌ای و انرژی را شکل خواهد داد.»

وی گفت با این نظر موسسه «روند» موافقت دارد که جامعه بین المللی، تنها غرب نیست. در عین حال به نظرات مختلف در آمریکا و اروپا اشاره و تصریح کرد: «آمریکا از موضع قدرت بی‌مرز خود عقب نشسته و درک کرده است که محدودیت دارد، در مورد موضع انگلستان گفت: این کشور در صدد ایجاد موازنه در روابط است و مناسبات انگلستان با آمریکا بیشتر در جهت منافع اش است تا روابطش با اروپا یا خاورمیانه.»

هالیس گسترش اعضای اتحادیه اروپایی را به ۲۵ کشور در

عکس: آرش یدالهی (شانا)

سفیر فلسطین در ایران

مشارکت همه جانبه را در درون خود به صورت سازوکار مستمر تعبیه کرده باشد. از رفتار یک جانبه آمریکا در ابعاد اقتصادی و سیاسی انتقاد کرد.

نهاوندیان افزود: «بسیاری از محققان معتقدند بخشی از ناکامی مذاکرات دور دو حه به این دلیل است که سیاست آمریکا به جای اینکه نظام قاعده بنیاد (role base) را تقویت کند، به سمت انعقاد قراردادهای با اصطلاح تجارت آزاد (FTA) حرکت کرده است.»

به گفته نهاوندیان آمریکا در منطقه ما، کشور کوچکی مانند بحرین را انتخاب کرده و با آن قرارداد تجارت آزاد بسته است: «من تعبیر مدیرکل قبلی سازمان تجارت جهانی را مناسب می‌بینم که در مقاله اعتراض آمیزی نوشت حداقل به این لفظ آزادی جفا نکنیم و آن را نه «قرارداد تجارت آزاد» بلکه «قرارداد حمایت» not free trade agreement but protection agreement بنامیم.»

رئیس مرکز ملی مطالعات جهانی شدن با بیان اینکه پایداری حرکت جهانی شدن و تقویت نظام بین الملل با دموکراسی محقق می‌شود که راه حل آن هم پیروی از شیوه «برد-برد» است، تصریح کرد: «در تحلیل رابطه جهانی شدن و منطقه گرایی به طور شگفت انگیزی درمی‌یابیم که موارد توفیق جهانی شدن در نقاطی است که منطقه گرایی و جهانی شدن همسو با یکدیگر حرکت کرده‌اند. آمارهای اقتصادی نشان می‌دهد، برخلاف آنچه گفته می‌شود واقعیت جهانی شدن، آمریکایی شدن است، اروپایی شدن شعار غالب جهانی شدن بوده است.»

اغنا و گفت و گو؛ تنها راه برای سیاست برد-برد

دکتر نهاوندیان افزود: «جهانی شدن با دموکراسی رابطه و پیوند دو سویه دارد و با برخورد گزینشی با موضوع

دموکراسی، گسترش نمی‌یابد. رویکرد آمریکا در برخورد با حکومت‌ها و در برخورد با دموکراسی در موارد متعددی گزینشی است. نکته بسیار ظریفی که برخی سیاستمداران آمریکایی به‌ویژه گروه جدید به آن توجه ندارند این است که ما در قرن ۲۱ زندگی می‌کنیم و با تفکر قرن نوزدهمی امپراتوری نمی‌شود حکمرانی جهانی شدن را اداره کرد. وی افزود: «دیپلماسی این نیست که خیال کنیم قدرت نظامی به سادگی قابل ترجمه به امتیاز اقتصادی یا هژمونی سیاسی است. این رویکرد جواب نمی‌دهد و قدرت نظامی به تنهایی برای یک برد سیاسی کفایت نمی‌کند. برد سیاسی فقط با اغنا و دیالوگ حاصل می‌شود.»

ایران و آمریکا؛ منافع مشترک

ریس مرکز ملی مطالعات جهانی شدن در مورد بحث ایران و آمریکا در منطقه و چشم‌انداز آینده آن اظهار داشت: «چشم‌انداز آینده انرژی جهان در افق ۵۰ ساله بر افزایش مستمر اهمیت ایران تاکید می‌کند، در حالی که بر کاهش نسبی و مستمر اهمیت آمریکا دلالت دارد، کاهش نسبی نه به این جهت که نیاز آمریکا کم می‌شود، بلکه افزایش هم می‌یابد ولی بازیگران دیگری با نرخ‌های رشد بیشتری وارد میدان می‌شوند.»

نهادن‌دیان تاکید کرد: «قطعا این بازیگران اجازه نخواهند داد آمریکا در منطقه‌ای که در ۵۰ سال آینده تنها صادرات نفت و گاز جهان را خواهد داشت، یکه تاز باشد. آسیب‌پذیری‌های اقتصاد داخلی آمریکا و نیکه آن بر انرژی بر تحقق این مطلب می‌افزاید، لذا پارادایم آمریکا در برخورد با مسائل منطقه نیاز به اصلاح اساسی دارد زیرا ابرخورد و ذهنیت آمریکا دچار مشکل است.»

وی افزود: باید به این نکته توجه کرد که ایران و آمریکا قطعا پتانسیل‌های منافع مشترک هم در منطقه و هم در دنیا دارند؛ اما بدون اصلاح آن پارادایم، پتانسیل‌ها به فعلیت تبدیل نخواهد شد.»

وی با تاکید بر اینکه موضع ایران در رابطه با نظام بین‌الملل برخورد جدی با یکجانبه‌گرایی و تقویت نظام چندجانبه‌گرایی بوده است، اظهار داشت: «ایران همیشه رعایت تعهدات خود را در نظام بین‌المللی لازم دانسته است و برای امنیت و توسعه کشور، این دو را در ارتباط دو سویه با یکدیگر می‌داند.»

دکتر نهادن‌دیان گفت: «همکاری در امنیت منطقه‌ای با همکاری در توسعه منطقه‌ای با یکدیگر باید پیش برود. از همین رو ایران حتی در مساله بحرانی و حساس انرژی هسته‌ای پیشنهاد کرد که ما آمادگی داریم در این رابطه با سرمایه‌گذاری مشترک بین‌المللی توسعه و امنیت، هر دو، را تامین کنیم. راهی جز این پیش رو نیست و این راه هم از

دکتر بحر العلوم حرکت عراق را بعد از تغییر رژیم صدام در همین راستا دانست و در عین حال اذعان داشت که حرکت‌ها کند بوده است.

وی با اشاره به نظر برخی از تئوریسین‌ها که عراق را پل استراتژیک میان شرق و غرب و بین اعراب و کشورهای اسلامی می‌دانند، تصریح کرد: «این پل توان آوردن رفاه و آرامش اقتصادی و سیاسی به منطقه را دارد.»

وزیر سابق نفت عراق سپس به دیدگاه کسانی پرداخت که خواستار بازگشت به سیستم صدام و تبدیل شدن عراق به سدی منطقه‌ای هستند. وی با تاکید بر لزوم واقع‌گرا بودن خواستار گام برداشتن در جهت تحقق تئوری اول شد.

ایران، عربستان و آمریکا؛ بازیگران اصلی منطقه

دکتر بحر العلوم با اشاره به کسانی که سال گذشته در جریان کنفرانس نخست مؤسسه روند عراق را در آستانه جنگ داخلی می‌دانستند، گفت: «ما آن مرحله را پشت سر گذاشته‌ایم. خشونت‌هایی که در عراق جریان دارد، سیاسی است و درگیری قومی نیست.»

او گفت: «مادر عراق با تغییرات شگرفی مواجهیم خاصه در استان‌های غربی مانند الانبار که قبایل عراقی به اتفاق به جنگ تروریسم رفته‌اند. حتی در سطح سیاسی افراد به این واقعیت رسیده‌اند که دشمن اصلی در عراق تروریسم است.»

بحر العلوم سپس به درخواستی که سال قبل در مورد برگزاری اجلاس در بغداد در کنفرانس روند مطرح شده بود، اشاره و تصریح کرد: «این درخواست در ۱۰ مارس ۲۰۰۷ صورت واقعیت به خود گرفت و همه کشورهای همسایه و جامعه بین‌المللی کنار هم دور یک میز نشستند. یک ماه بعد حمایت عمده بین‌المللی را در اجلاس شرم‌الشیخ شاهد بودیم.»

وی راه حل مشکل منطقه را مذاکره و آن هم بین سه بازیگر اصلی یعنی ایران، عربستان و آمریکا دانست. ●

مسیر تغییر پارادایم ذهنی و تفاهم امکان‌پذیر است.»

عراق؛ توانا به بازگرداندن آرامش اقتصادی و سیاسی

وزیر سابق نفت عراق نیز در این نشست با مهم‌دانستن جایگاه کشورش در منطقه گفت: «ثبات در عراق فقط برای مردم این کشور اهمیت ندارد، بلکه برای منطقه و جامعه بین‌الملل نیز مهم است.»

دکتر ابراهیم بحر العلوم افزود: «ما معتقدیم چنین ثباتی در سه سطح قابل حصول است. نخست آنکه ما به مشارکت ملی در سطح جامعه عراق نیاز داریم. دوم لزوم مشارکت منطقه‌ای با کشورهای همجوار و سوم لزوم مشارکت عراقی‌ها با جامعه بین‌الملل است. این همکاری‌ها با هم مرتبطند و مرکز ثقل آن عراقی‌ها هستند.»

وی تاکید کرد که باید باور داشت توفیق چنین همکاری‌هایی برپایه مذاکره و منافع مشترک کشورهای ذیربط قرار دارد.

